

RUS TILINI O'QITISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR

Musayeva Maftunabegim Fahriddin qizi

Farg'ona Davlat Universiteti, Filologiya fakulteti, Rus tili va adabiyoti o'zga tilli guruhlarda yo'nalishining 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: mazkur maqola rus tilini o'qitishda pedagogik texnologiyalardan dars davomida o'yin shaklida foydalanishlikning o'quvchi va o'qituvchilar uchun naqadar manfaatli ekanligi yoritildi.

Kalit so'zlar: Pantomima, innovatsion usullar, “Tezkor javob”, “Hikoya zanjiri”, “Allomalar yig'ini”, psixologik mexanizm.

O'yin texnologiyasidan foydalanishning asosini o'quvchini faollashtiruvchi va jadallashtiruvchi faoliyat tashkil etadi. Psixologlarning ta'kidlashlaricha, o'yinli faoliyatning psixologik mexanizmlari shaxsning o'zini namoyon qilish, hayotda barqaror o'rnini topish, o'zini o'zi boshqarish, o'z imkoniyatlarini amalga oshirishning fundamental ehtiyojlariga tayanadi. Har qanday o'yin zamirida umumiy qabul qilingan ta'lim prinsiplari, taktikasi yotishi kerak. O'quv o'yinlariga o'quv predmetlari asos qilib olinishi kerak. O'yinlar jarayonida o'quvchi oddiy darsga qaraganda bu mashg'ulotga qiziqibroq yondashadi va bermalol faoliyat ko'rsatadi.

Ta'kidlash lozimki, o'yin eng avallo, o'qitishning bir usulidir. O'quvchilar o'yinli darslarga qiziqib qatnashadilar, g'alaba qozonishga intiladilar, o'qituvchi ular orqali o'quvchiga ta'lim-tarbiya ham beradi. O'quvchi ruscha o'yin o'ynab, gapira olarkanman, tinglab tushuna olarkanman, yoza olarkanman, deb ishonadi, qiziqadi.

Tajriba shundan dalolat beradiki, har qanday o'yinda ishtirokchilarning malakasi va yoshidan qat'iy nazar, ular o'ng'aysiz holatga tushib qoladilar. Shuning uchun o'yinni o'quv amaliyotiga tadbiiq qilishdan avval quyidagi pedagogik-psixologik masalalar hal etilishi zarur. Har bir o'quvchi o'yinga tayyorgarlik ko'rayotganda quyidagilarni bilishi kerak:

- o'yinning maqsadini;

- o‘yinning vazifasini;
- o‘yinning rejadagi qaysi mavzuga taalluqliligini;
- avvalgi o‘yinlarda shakllangan malaka va ko‘nikmalarni keyingi o‘yinlarda ham qo‘llay olishi.

Bizga ma`lumki, hozirgi ta`lim jaroyonida o‘quvchi sub`ekt bo‘lishi lozim. Bunda ko‘proq interfaol metodlarga e‘tiborni qaratish ta`lim samaradorligini oshiradi. Rus tili darslariga qo‘yilgan eng muhim talablardan biri mustaqil fikrlashga o‘rgatishdir.

Bugungi kunda rus tili o‘qituvchilari Rossiya pedagoglari tajribasiga tayangan holda, quyidagi innovatsion metodlardan foydalanib kelmoqda:

“Muammoli vaziyat yechimi” bu usulni qo‘llash uchun hikoyaning boshlanishi o‘qib beriladi qanday yakun topishi o‘quvchilar, talabalar hukmiga havola qilinadi;

“Quvnoq topishmoqlar” o‘quvchilarga topishmoqlar o‘rgatish rus tilini o‘rgatishda muhim ahamiyatga ega, ular o‘zlariga notanish bo‘lgan so‘zlarni o‘rganadilar va o‘ylab topishmoq javobini topadilar;

“Tezkor javob” o‘tilgan dars samaradorligini oshirishda yordam beradi;

“Chigil yozdi” o‘quvchilarni darsga qiziqtirish uchun sinfda har xil o‘yinlardan foydalanish;

“Pantomima” bu usul juda qiyin mavzular tushuntirilishi kerak bo‘lgan darsda yoki yozma mashqlar bajarilib, o‘quvchilarning charchagan vaqtida foydalanilsa bo‘ladi;

“Hikoya zanjiri” usuli o‘quvchilarning og‘zaki nutqini oshirishda va xotirani mustahkamlashda yordam beradi;

“Rolli o‘yinlar” bu usul darsning barcha tiplarida qo‘llanilishi mumkin. Hunarga o‘rgatish uchun turli kasbdagi kishilar darsda ishtirok etishib o‘quvchilar bilan suhbatlashishlari mumkin;

“Allomalar yig‘ini” U.Shekspir, A.Navoiy, R.Burns kabi shoirlar va yozuvchilarni —taklif qilish mumkin. Bunday paytda ular aytib ketgan hikmatli

soʻzlardan darsda foydalanish yoshlarni komil inson boʻlib tarbiyalanishiga yordam beradi;

“**Rasmlar soʻzlaganda**” usuli ancha qulay boʻlib, rus tilini oʻrgatishda, talaba, oʻquvchilarning oʻgʻzaki nutqini rivojlantirishda yordam beradi, buning uchun mavzuga oid rasmlardan foydalanish lozim;

“**Kviz kartochkalari**” oʻquvchilarning soniga qarab kartochkalar tarqatiladi va hamma talabalar bir vaqtda darsda ishtirok etish imkonini beradi bu esa vaqtni tejaydi.

Ushbu interfaol oʻyinlarning maqsadi, oʻqituvchi va oʻquvchi oʻrtasidagi hamkorlik, oʻquvchining taʼlim jarayonida faol harakati, ziyrakligi asosiysi esa darsni qiziqarli tarzda oʻzlashtirib, yodda saqlab qolishidir.

Xulosa qilib aytganda, rus tili darslarida innovatsion usullarni qoʻllash natijasida oʻquvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi, nutqi ravonlashadi, tez va toʻgʻri javob berish malakasi shakllanadi. Bunday usullar va oʻyinlar oʻquvchida bilimga ishtiyoq uygʻotadi. Oʻquvchi darslarga puxta hozirlik koʻrishga intiladi. Bu esa oʻquvchilarni taʼlim jarayonining subʼyektlariga aylantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Шахматов А. А. «Синтаксис русского языка» М. 1941.-345б
2. Смирнидский А. С. «Синтаксис английского языка» Изд-до лит. На иностр. языках. 1957.-354б.